Zbornik sudske prakse

PRESUDA OPĆEG SUDA (prvo vijeće)

7. rujna 2022.*

„Državne potpore – Potpora koju je provela Belgija u korist društva JCDecaux Street Furniture Belgium – Odluka kojom je potpora proglašena nespojivom s unutarnjim tržištem te je naložen njezin povrat – Prednost – Obveza obrazlaganja”

U predmetu T-642/19,

JCDecaux Street Furniture Belgium, sa sjedištem u Bruxellesu (Belgija), koji zastupaju A. Winckler, G. Babin i B. Cambier, odvjetnici,

tužitelj,

protiv

Europske komisije, koju zastupaju G. Braga da Cruz, C. Georgieva i D. Recchia, u svojstvu agenata,

tuženika,

koju podupire

Clear Channel Belgium, sa sjedištem u Bruxellesu, koji zastupaju P. de Bandt, M. Gherghinaru i L. Panepinto, odvjetnici,

intervenijent,

OPĆI SUD (prvo vijeće),

u sastavu: H. Kanninen, predsjednik, M. Jaeger i M. Stancu (izvjestiteljica), suci,

tajnik: L. Ramette, administrator,

uzimajući u obzir pisani dio postupka,

nakon rasprave održane 2. ožujka 2022.,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: francuski

Presudu

1 Svojom tužbom koja se temelji na članku 263. UFEU-a tužitelj, društvo JCDecaux Street Furniture Belgium, prije društvo JCDecaux Belgium Publicité, zahtijeva poništenje Odluke Komisije C(2019) 4466 *final* od 24. lipnja 2019. o državnoj potpori SA.33078 (2015/C) (ex 2015/NN) koju je provela Belgija u korist društva JCDecaux Belgium Publicité (u daljnjem tekstu: pobijana odluka).

Okolnosti spora

2 Grad Bruxelles (Belgija) i tužitelj sklopili su dva uzastopna ugovora o stavljanju na raspolaganje različite ulične opreme čiji se jedan dio mogao upotrebljavati u oglašivačke svrhe.

3 Prvi ugovor od 16. srpnja 1984. (u daljnjem tekstu: ugovor iz 1984.), čije je trajanje iznosilo petnaest godina, predviđao je da tužitelj stavi Gradu Bruxellesu na raspolaganje i upotrebljava oglasne nadstrešnice i uličnu opremu nazvanu „ulična oprema za informiranje” (u daljnjem tekstu: MUPI), čiji on ostaje vlasnik, pod sljedećim uvjetima:

– tužitelj ne plaća najamnine, prava na upotrebu ili naknade za nadstrešnice i MUPI, ali mora omogućiti Gradu Bruxellesu određeni broj prednosti u naravi, to jest mora besplatno staviti na raspolaganje košare za papir, javne sanitarne čvorove i elektroničke dnevne listove kao i izraditi opći plan Grada Bruxellesa, turistički plan i hotelski plan te plan pješačkih staza u Gradu Bruxellesu;

– u zamjenu za svoje usluge tužitelj je ovlašten u oglašivačke svrhe upotrebljavati isporučene nadstrešnice i MUPI;

– svakom se oglasnom površinom može upravljati u trajanju od petnaest godina od njezina postavljanja utvrđenog u obostrano sastavljenom zapisniku.

4 Grad Bruxelles je 1995. okončao ugovor iz 1984.

5 Grad Bruxelles je 1998. objavio poziv na nadmetanje čiji je predmet bila izrada, isporuka, postavljanje, puštanje u promet i održavanje MUPI-ja, nadstrešnica za putnike i oglasnih materijala od kojih se dio mogao upotrebljavati u oglašivačke svrhe.

6 Kako bi poštovao svoje ugovorne obveze koje proizlaze iz ugovora iz 1984. i osigurao transparentnost poziva na nadmetanje, Grad Bruxelles je u Prilogu 10. posebnim specifikacijama navedenog poziva na nadmetanje (u daljnjem tekstu: Prilog 10.) naveo 282 nadstrešnice i 198 MUPI-ja obuhvaćenih ugovorom iz 1984. (u daljnjem tekstu: oglasne površine uvrštene u Prilog 10.) u pogledu kojih tužiteljevo pravo upotrebe još nije isteklo prema odredbama ugovora iz 1984., pri čemu je za svaku od njih bilo navedeno mjesto postavljanja i datum isteka.

7 Tužitelj, koji je pobijedio na nadmetanju, potpisao je drugi ugovor od 14. listopada 1999. (u daljnjem tekstu: ugovor iz 1999.), koji se sastojao od narudžbenice i specifikacija navedenih u točki 6. ove presude i njihovih priloga, uključujući Prilog 10., te je zamijenio ugovor iz 1984. Uvjeti predviđeni tim ugovorom bili su sljedeći:

– trajanje ugovora iznosi petnaest godina;

– Grad Bruxelles postaje vlasnik postavljene ulične opreme plaćanjem neto paušalne cijene po isporučenoj oglasnoj površini koja je u potpunosti opremljena, postavljena i funkcionalna;

– tužitelj mora plaćati mjesečnu najamninu za upotrebu u oglašivačke svrhe one ulične opreme koja je predmet ugovora.

8 Prilikom provedbe ugovora iz 1999. određene oglasne površine uvrštene u Prilog 10. bile su uklonjene prije datuma svojeg isteka predviđenog tim prilogom, dok su druge zadržane nakon navedenih datuma. Za potonje oglasne površine, za razliku od onih obuhvaćenih ugovorom iz 1999., tužitelj nije platio niti najamninu niti porez Gradu Bruxellesu. Ta je situacija prestala u kolovozu 2011., kad su bile uklonjene posljednje oglasne površine uvrštene u Prilog 10.

9 Dana 19. travnja 2011. intervenijent, društvo Clear Channel Belgium, podnijelo je Europskoj komisiji pritužbu u kojoj je zaključilo da se nastavljanjem upotrebe određenih oglasnih površina uvrštenih u Prilog 10. nakon datuma njihova isteka, a da Gradu Bruxellesu nije plaćao ni najamninu ni porez, tužitelj koristio državnom potporom nespojivom s unutarnjim tržištem.

10 Dana 24. ožujka 2015. Komisija je pokrenula službeni istražni postupak na temelju članka 108. UFEU-a.

11 Presudom od 29. travnja 2016. cour d'appel de Bruxelles (Žalbeni sud u Bruxellesu, Belgija) potvrdio je presudu koju je 13. prosinca 2010. donio tribunal de première instance francophone de Bruxelles (Prvostupanjski sud na francuskom jeziku u Bruxellesu, Belgija), koji je presudio da tužitelj nije poštovao datume isteka predviđene u Prilogu 10. u pogledu upotrebe određenih oglasnih površina uvrštenih u isti prilog, da nije dobio izričito dopuštenje Grada Bruxellesa da izvrši „premještanje" oglasnih površina i da je, stoga, bez pravne osnove upotrebljavao određen broj tih oglasnih površina na javnom području Grada Bruxellesa.

12 Komisija je 24. lipnja 2019. okončala službeni istražni postupak donijevši pobijanu odluku. Njezini članci 1. i 2. glase kako slijedi:

„Članak 1.

Državna potpora u korist [tužitelja], u iznosu koji odgovara neplaćenim najamninama i porezima na oglasne površine postavljene na temelju ugovora iz 1984. na području Grada Bruxellesa i zadržane nakon datuma uklanjanja predviđenog u Prilogu 10. ugovoru iz 1999., koju je od 15. rujna 2001. do 21. kolovoza 2010. dodjeljivala Belgija, kršeći članak 108. stavak 3. [UFEU-a], nije spojiva s unutarnjim tržištem.

Članak 2.

1. Belgija je dužna osigurati da joj korisnik potpore vrati potporu iz prvog članka.

[…]"

Zahtjevi stranaka

13 Tužitelj od Općeg suda zahtijeva da:

– poništi članak 1. pobijane odluke u dijelu u kojem je utvrđeno da postoji državna potpora nespojiva s unutarnjim tržištem u njegovu korist prilikom izvršenja ugovora iz 1984. i njezine članke 2. do 4. u dijelu u kojem određuju da Kraljevina Belgija izvrši povrat potpore od njega;

– naloži Komisiji i intervenijentu snošenje troškova.

14 Komisija od Općeg suda zahtijeva da:

– odbije tužbu;

– naloži tužitelju snošenje troškova.

15 Intervenijent od Općeg suda zahtijeva da odbije tužbu.

Pravo

16 U prilog svojoj tužbi tužitelj iznosi četiri tužbena razloga. U okviru prvog tužbenog razloga tužitelj smatra da je Komisija počinila očitu pogrešku u ocjeni kao i pogrešku koja se tiče prava jer je smatrala da upotreba određenih oglasnih površina uvrštenih u Prilog 10. nakon datuma njihova isteka predviđenog istim prilogom čini prednost. U okviru drugog do četvrtog tužbenog razloga, koji su svi istaknuti podredno, tužitelj tvrdi da je hipotetska državna potpora bila spojiva s unutarnjim tržištem na temelju Komunikacije Komisije o okviru Europske unije za državne potpore u obliku naknade za pružanje javnih usluga (SL 2012., C 8, str. 15.) i Odluke Komisije 2012/21/EU od 20. prosinca 2011. o primjeni članka 106. stavka 2. UFEU-a na državne potpore u obliku naknade za pružanje javnih usluga koje se dodjeljuju određenim poduzetnicima kojima je povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa (SL 2012., L 7, str. 3.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 3., str. 289.; drugi tužbeni razlog), da je Komisija povrijedila svoju obvezu obrazlaganja u pogledu procjene iznosa koji treba vratiti (treći tužbeni razlog) i da je državna potpora utvrđena u pobijanoj odluci u svakom slučaju zastarjela (četvrti tužbeni razlog).

Prvi tužbeni razlog prema kojem je Komisija počinila očitu pogrešku u ocjeni kao i pogrešku koja se tiče prava jer je smatrala da tužiteljeva upotreba određenih oglasnih površina uvrštenih u Prilog 10. nakon datuma njihova isteka predviđenog istim prilogom čini prednost

17 U okviru svojeg prvog tužbenog razloga, podijeljenog u tri dijela, tužitelj nastoji u biti dovesti u pitanje analizu koju je Komisija provela u uvodnim izjavama 82. do 96. pobijane odluke u vezi s pojmom „gospodarska prednost” u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a. U okviru prvog dijela tužitelj tvrdi da je Komisija pogriješila kad nije prihvatila mehanizam kompenzacije koji je Grad Bruxelles primijenio kako bi poštovao gospodarsku ravnotežu ugovora iz 1984. (u daljnjem tekstu: mehanizam kompenzacije iz ugovora iz 1984.). U okviru drugog dijela tužitelj tvrdi da je Komisija usvojila pogrešni hipotetski scenarij smatrajući da su najamnine i porezi morali biti naplaćeni za oglasne površine uvrštene u Prilog 10. i zadržane nakon datuma njihova isteka predviđenog istim prilogom. U okviru trećeg dijela tužitelj tvrdi da je Komisija pogrešno

okvalificirala ugovor iz 1984. kao „isključivo komercijalan” i time odbila primijeniti kriterije iz sudske prakse proizišle iz presude od 24. srpnja 2003., Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415).

Prvi dio, prema kojem je Komisija pogriješila kad nije prihvatila mehanizam kompenzacije iz ugovora iz 1984.

18 U okviru prvog dijela prvog tužbenog razloga tužitelj ističe da je, kao prvo, time što je otklonila relevantnost mehanizma kompenzacije iz ugovora iz 1984., Komisija zanemarila postojanje prakse i pravnu stvarnost iz dugoročnih ugovora o pružanju javnih usluga u Belgiji, kao drugo, navedeni mehanizam kompenzacije, zasnovan na obvezi Grada Bruxellesa da očuva gospodarsku ravnotežu iz ugovora iz 1984., nužno isključuje mogućnost da mu je prednost bila dodijeljena, kao treće, Komisija je počinila pogrešku koja se tiče prava time što se pozvala na presudu od 26. listopada 2016., Orange/Komisija (C-211/15 P, EU:C:2016:798) i na sudsku praksu proizišlu iz presude od 24. srpnja 2003., Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415) a da nije uzela u obzir mehanizam kompenzacije iz ugovora iz 1984., kao četvrto, time što je otklonila relevantnost tog mehanizma zato što je „na vlastitu inicijativu” prihvatila da se određene oglasne površine uvrštene u Prilog 10. povuku na zahtjev Grada Bruxellesa, Komisija je zanemarila objektivnost pojma „državna potpora” i, kao peto, na temelju nepostojanja dodatne dokumentacije uz mehanizam kompenzacije iz ugovora iz 1984. ne može se zaključiti da se Grad Bruxelles nije ponašao kao tržišni subjekt niti dokazati postojanje prednosti jer je takvo nepostojanje uobičajeno u predmetnoj vrsti ugovora i jer ni zakonom ni ugovorom nije bio predviđen prethodni pisani oblik kojim se formalizira mehanizam kompenzacije iz ugovora iz 1984.

19 Komisija i intervenijent osporavaju tužiteljevu argumentaciju.

20 Valja podsjetiti na to da prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda kvalifikacija neke mjere kao „državne potpore” u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a pretpostavlja ispunjenje četiriju uvjeta, odnosno postojanje intervencije države ili intervencije putem državnih sredstava, mogućnosti da ta intervencija utječe na trgovinu među državama članicama, da ona daje selektivnu prednost svojem korisniku i da narušava ili prijeti da će narušiti tržišno natjecanje. Osim toga, ta prednost mora biti pripisiva državi (vidjeti presudu od 25. siječnja 2022., Komisija/European Food i dr., C-638/19 P, EU:C:2022:50, t. 121. i navedenu sudsku praksu).

21 Glede pojma „potpora”, iz sudske prakse proizlazi da on ne obuhvaća samo pozitivna davanja, poput subvencija, nego također i intervencije koje u različitim oblicima smanjuju troškove koji uobičajeno opterećuju proračun poduzetnika i koje su time, iako nisu subvencije u strogom značenju riječi, iste naravi i imaju identične učinke (vidjeti presudu od 11. rujna 2014., Grčka/Komisija, T-425/11, EU:T:2014:768, t. 39. i navedenu sudsku praksu).

22 Tako je već odlučeno da mjera kojom javne vlasti određenim poduzećima priznaju oslobođenje od financijskih opterećenja i koja, iako ne uključuje prijenos državnih sredstava, stavlja korisnike u povoljniju financijsku situaciju od ostalih poreznih obveznika čini državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a (vidjeti po analogiji presudu od 11. rujna 2014., Grčka/Komisija, T-425/11, EU:T:2014:768, t. 40. i navedenu sudsku praksu).

23 Prednost u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a je gospodarska prednost koju poduzetnik ne bi mogao ostvariti u uobičajenim tržišnim uvjetima, odnosno bez intervencije države (vidjeti u tom smislu presudu od 29. travnja 1999., Španjolska/Komisija, C-342/96, EU:C:1999:210, t. 41.).

24 Valja također podsjetiti na to da je pojam „prednost”, svojstven kvalifikaciji mjere kao državne potpore, objektivne prirode, neovisno o razlozima donositelja mjere o kojoj je riječ. Tako priroda ciljeva državnih mjera i njihovo opravdanje nemaju nikakvog utjecaja na njihovu kvalifikaciju kao državne potpore. Naime, članak 107. stavak 1. UFEU-a ne pravi razliku ovisno o razlozima ili ciljevima državnih mjera, nego ih definira ovisno o njihovim učincima (vidjeti presudu od 25. siječnja 2022., Komisija/European Food i dr., C-638/19 P, EU:C:2022:50, t. 122. i navedenu sudsku praksu).

25 Što se tiče mehanizma kompenzacije iz ugovora iz 1984., kao prvo, valja utvrditi da okolnost da se zadržavanjem i upotrebom nekih oglasnih površina uvrštenih u Prilog 10. nakon datuma njihova isteka predviđenog istim prilogom željela kompenzirati navodna nepogodnost koju je tužitelj pretrpio zbog prijevremenog povlačenja određenog broja oglasnih površina uvrštenih u Prilog 10. koje je navodno odredio Grad Bruxelles i da je taj mehanizam kompenzacije bio u skladu s postojećom praksom i pravnom stvarnošću dugoročnih ugovora o pružanju javnih usluga u Belgiji ne znači da navedeni mehanizam ne može činiti državnu potporu.

26 Naime, kao što to proizlazi iz sudske prakse navedene u točki 24. ove presude, pojam „državna potpora” jest objektivan pravni pojam koji je neposredno definiran člankom 107. stavkom 1. UFEU-a, koji ne pravi razliku ovisno o razlozima ili ciljevima državnih mjera, nego ih definira ovisno o njihovim učincima. Slijedom navedenog, na temelju činjenice da je cilj državne mjere bio očuvanje gospodarske ravnoteže iz ugovora iz 1984. ili da je taj cilj bio u skladu s načelima nacionalnog prava ne može se isključiti *ab initio* kvalifikacija takve mjere kao „državne potpore”.

27 Isto vrijedi u pogledu tužiteljeva argumenta prema kojem je Komisija, time što je otklonila relevantnost mehanizma kompenzacije iz ugovora iz 1984. zbog toga što je on „sam” prihvatio da se određene oglasne površine uvrštene u Prilog 10. povuku na zahtjev Grada Bruxellesa, zanemarila objektivnost pojma „državna potpora”.

28 Kao drugo, valja utvrditi da je, suprotno onomu što tvrdi tužitelj, činjenica da su se određene oglasne površine uvrštene u Prilog 10. nastavile upotrebljavati nakon datuma njihova isteka predviđenog istim prilogom, a da Gradu Bruxellesu nisu plaćene ni najamnine ni porez, dovela do ublažavanja tih tereta koji bi opteretili njegov proračun.

29 Naime, među strankama je nesporno da je nakon sklapanja ugovora iz 1999. tužitelj uličnu opremu mogao postaviti i upotrebljavati na području Grada Bruxellesa samo pod uvjetima koji su predviđeni navedenim ugovorom i prema kojima je morao platiti najamninu i poreze. Prema Prilogu 10., odstupajući od odredbi ugovora iz 1999., tužitelj je mogao nastaviti upotrebljavati oglasne površne uvrštene u taj prilog pod uvjetima predviđenima ugovorom iz 1984., to jest da ne plaća niti najamninu niti porez, ali samo do datuma isteka predviđenih istim prilogom. Nakon tih datuma te su se oglasne površine morale zamijeniti novim oglasnim površinama obuhvaćenima ugovorom iz 1999. te su, dakle, podlijegale plaćanju poreza i najamnine.

30 Iz toga slijedi da je činjenica da su se određene oglasne površine uvrštene u Prilog 10. nastavile upotrebljavati pod uvjetima utvrđenima u ugovoru iz 1984. nakon datuma isteka predviđenih istim prilogom omogućila tužitelju da izbjegne postaviti i upotrebljavati nove oglasne površine obuhvaćene ugovorom iz 1999. i, slijedom toga, platiti najamninu i poreze koje bi morao platiti prema potonjem ugovoru. Usto, iz uvodne izjave 49. pobijane odluke proizlazi da se upotreba određenih oglasnih površina uvrštenih u Prilog 10. nije mogla nastaviti nakon datuma njihova isteka predviđenog istim prilogom a da to Grad Bruxelles ne dopusti.

31 Osim toga, u tom pogledu valja utvrditi, kao što to proizlazi iz točke 11. ove presude, da je svojom presudom od 29. travnja 2016. cour d'appel de Bruxelles (Žalbeni sud u Bruxellesu) presudio da tužitelj nije poštovao datume isteka predviđene u Prilogu 10. u pogledu određenih oglasnih površina uvrštenih u isti prilog, da nije dobio izričito dopuštenje Grada Bruxellesa da izvrši „premještanje" oglasnih površina i da je, stoga, bez pravne osnove upotrebljavao određeni broj tih oglasnih površina na javnom području Grada Bruxellesa.

32 Doduše, tužitelj smatra da se presuda coura d'appel de Bruxelles (Žalbeni sud u Bruxellesu) od 29. travnja 2016. ne može uzeti u obzir u okviru ovog postupka s obzirom na to da Grad Bruxelles nije bio stranka u tom predmetu i da, stoga, nije mogao potvrditi pred nacionalnim sudom postojanje mehanizma kompenzacije iz ugovora iz 1984.

33 No, taj se argument ne može prihvatiti. Naime, kao što to Komisija pravilno navodi a da joj tužitelj ne proturječi, iz tumačenja presude coura d'appel de Bruxelles (Žalbeni sud u Bruxellesu) od 29. travnja 2016. proizlazi da je Grad Bruxelles bio pozvan sudjelovati u postupku i da je imao mogućnost podnijeti očitovanja. Usto, kao što to proizlazi iz pobijane odluke, u okviru predsudskog postupka Grad Bruxelles nije osporavao učinke te presude.

34 Kao treće, tužitelj pogrešno ističe da se u uvodnim izjavama 87. do 89. pobijane odluke Komisija nije mogla osloniti na točke 41. do 44. presude od 26. veljače 2015., Orange/Komisija (T-385/12, neobjavljena, EU:T:2015:117), zbog toga što su zaključci Općeg suda koji su iz njih proizišli bili specifični za činjenice spora.

35 Naime, u točki 43. presude od 26. veljače 2015., Orange/Komisija (T-385/12, neobjavljena, EU:T:2015:117), on je presudio da samo kad se mjera ili državna intervencija mora smatrati naknadom koja čini protučinidbu za usluge koje su pružili poduzetnici kojima je povjerena usluga od općeg gospodarskog interesa radi ispunjenja obveza pružanja javne usluge prema kriterijima utvrđenima u sudskoj praksi proizišloj iz presude od 24. srpnja 2003., Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), navedena intervencija nije obuhvaćena člankom 107. stavkom 1. UFEU-a. Stoga Opći sud nije namjeravao ograničiti doseg tog razmatranja na konkretan slučaj o kojemu je bila riječ u navedenoj presudi. Usto, argument koji se temelji na tome da u konkretnom slučaju valja uzeti u obzir oblikovanje ugovora činjenično je netočan jer je, kao što to proizlazi iz točke 31. ove presude, presudom od 29. travnja 2016. cour d'appel de Bruxelles (Žalbeni sud u Bruxellesu) presudio da tužitelj nije dobio izričito dopuštenje Grada Bruxellesa da izvrši „premještanje" oglasnih površina.

36 Taj se zaključak ne može dovesti u pitanje tužiteljevom argumentacijom prema kojoj je usporedba sa sudskom praksom proizišlom iz presude od 24. srpnja 2003., Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), bespredmetna s obzirom na to da on nije dugovao poreze i najamnine i da nije moglo biti riječi o prijenosu državnih sredstava. Naime, u uvodnim izjavama 87. do 89. pobijane odluke Komisija se pozvala na sudsku praksu proizišlu iz presude od 24. srpnja 2003., Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415) u pogledu utvrđivanja prednosti, a ne radi ispitivanja prijenosa državnih sredstava. Osim toga, u okviru trećeg dijela prvog tužbenog razloga sam tužitelj ističe tu sudsku praksu tvrdeći da su uvjeti utvrđeni njome primjenjivi u konkretnom slučaju.

37 Kao četvrto, u pogledu okolnosti da tužitelj dovodi u pitanje Komisijin zaključak u uvodnim izjavama 94. i 95. pobijane odluke prema kojem se mehanizam kompenzacije iz ugovora iz 1984. nije mogao smatrati uobičajenim postupanjem subjekta u tržišnom gospodarstvu, valja, čak i pod pretpostavkom da se u konkretnom slučaju može ispitati postupanje Grada Bruxellesa, podsjetiti

na to da je prema sudskoj praksi, radi utvrđivanja je li državna mjera potpora, potrebno ocijeniti bi li se, u sličnim okolnostima, subjekt u tržišnom gospodarstvu veličine usporedive s veličinom tijela u javnom sektoru, mogao navesti na to da donese sličnu odluku, to jest u konkretnom slučaju, da na sličan način nadoknadi štetu koju je suugovaratelj navodno uzrokovao prilikom ispunjenja svojih ugovornih obveza (vidjeti u tom smislu presudu od 13. prosinca 2018., Ryanair i Airport Marketing Services/Komisija, T-165/15, EU:T:2018:953, t. 140.). Usto je nužno da iz objektivnih i provjerljivih elemenata jasno proizlazi da je prije ili istodobno s dodjelom gospodarske prednosti dotična država članica donijela odluku da učinkovito provedenom mjerom nadoknadi štetu navodno uzrokovanu suugovaratelju prilikom ispunjena njegovih ugovornih obveza (vidjeti u tom smislu presudu od 5. lipnja 2012., Komisija/EDF, C-124/10 P, EU:C:2012:318, t. 82. i 83.).

38 U tom pogledu, prvo valja utvrditi da se na temelju nijednog elementa podnesenog Komisiji ne može utvrditi postojanje analize Grada Bruxellesa o stvarno izgubljenoj zaradi tužitelja povezanoj s prijevremenim uklanjanjem određenih oglasnih površina uvrštenih u Prilog 10., koju je mehanizam kompenzacije iz ugovora iz 1984. trebao nadoknaditi, te o dobiti koju je trebalo ostvariti iz zadržavanja drugih oglasnih površina uvrštenih u isti prilog.

39 Kao drugo, ni iz jednog elementa u spisu ne proizlazi da je Grad Bruxelles slijedio provedbu mehanizma kompenzacije iz ugovora iz 1984. U tom smislu, osim toga, u postupku ispitivanja pred Komisijom belgijska tijela navela su da je postojala neravnoteža između broja oglasnih površina koje su uvrštene u Prilog 10. i prijevremeno uklonjene te broja oglasnih površina zadržanih nakon datuma njihova isteka predviđenog u istom prilogu i da je navodna kompenzacija provedena mehanizmom kompenzacije iz ugovora iz 1984. prekoračila ono što je bilo potrebno za navodnu nepogodnost koju je tužitelj pretrpio (uvodne izjave 85. i 89. pobijane odluke).

40 Kao treće, u pogledu tužiteljeve argumentacije prema kojoj se na temelju nepostojanja dodatne dokumentacije uz mehanizam kompenzacije iz ugovora iz 1984. ne može zaključiti da se Grad Bruxelles nije ponašao kao tržišni subjekt niti dokazati postojanje prednosti jer je takvo nepostojanje uobičajeno u predmetnoj vrsti ugovora i da prethodni pisani oblik kojim se formalizira mehanizam kompenzacije iz ugovora iz 1984. nije predviđen ni zakonom ni ugovorom, dovoljno je, kao što je to utvrđeno u točki 31., podsjetiti na to da je svojom presudom od 29. travnja 2016. cour d'appel de Bruxelles (Žalbeni sud u Bruxellesu) presudio da tužitelj nije poštovao datume isteka predviđene Prilogom 10. u pogledu određenih oglasnih površna uvrštenih u isti prilog, da nije dobio izričito dopuštenje Grada Bruxellesa da izvrši „premještanje" oglasnih površina i da je, stoga, bez pravne osnove upotrebljavao određeni broj tih oglasnih površina na javnom području Grada Bruxellesa.

41 Usto i u svakom slučaju valja utvrditi, kao što to Komisija pravilno navodi, da neovisno o pitanju je li formaliziranje mehanizma kompenzacije iz ugovora iz 1984. u pisanom obliku bilo nužno prema belgijskom pravu ili navedenom ugovoru, spomenuti mehanizam kompenzacije nije oslobodio nacionalnu upravu obveze da provede analizu postojanja i obujma moguće štete koju je tužitelj pretrpio zbog prijevremenog uklanjanja određenih oglasnih površina predviđenih u Prilogu 10. i koja se trebala nadoknaditi tim mehanizmom kako bi se očuvala gospodarska ravnoteža ugovora iz 1984., i to prije uspostave navedenog mehanizma. Naime, takva je analiza bila nužna kako bi se provjerilo je li mjera koju je odredila nacionalna uprava bila u skladu sa zahtjevima prava Europske unije, osobito onima koji proizlaze iz članka 107. stavka 1. UFEU-a.

42 S obzirom na sve prethodno navedeno, valja utvrditi da je Komisija pravilno zaključila da su tužiteljevo zadržavanje i njegova upotreba određenih oglasnih ploča uvrštenih u Prilog 10. nakon datuma njihova isteka predviđenog istim prilogom činili gospodarsku prednost u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a iako je to zadržavanje bilo mehanizam kompenzacije iz ugovora iz 1984.

43 Prvi dio prvog tužbenog razloga treba, dakle, odbiti.

Drugi dio, prema kojem je Komisija počinila očitu pogrešku u ocjeni i pogrešku koja se tiče prava jer je smatrala da je tužitelj ostvario uštedu u smislu najamnina i poreza koja čini prednost

44 U okviru tog dijela tužitelj osporava, u biti, uvodnu izjavu 132. pobijane odluke, u kojoj je Komisija zaključila da se iznos nespojive potpore mora izračunati za svaku oglasnu površinu uvrštenu u Prilog 10. i zadržanu poslije 15. rujna 2001. na mjestu nakon datuma svojeg isteka predviđenog istim prilogom, uzimajući kao referencu dugovane najamnine na temelju ugovora iz 1999. i poreze koji se općenito primjenjuju na oglasne površine između datuma isteka predviđenog Prilogom 10. (ako je taj datum nakon 15. rujna 2001.) ili 15. rujna 2001. (ako je taj datum prije 15. rujna 2001.) i datuma kad su oglasne površine stvarno bile uklonjene. U potonjem pogledu Komisija je navela da izračun treba biti napravljen na temelju članaka 3. do 5. Pravilnika o porezu Grada Bruxellesa od 17. listopada 2001., članaka 4. do 7. Pravilnika o porezu Grada Bruxellesa od 18. prosinca 2006. i članaka 4. do 6. pravilnikâ o porezu Grada Bruxellesa od 17. prosinca 2007., 15. prosinca 2008., 9. studenoga 2009., 20. prosinca 2010. i 5. prosinca 2011.

– *Prigovor u vezi s nenaplaćenim najamninama*

45 Što se tiče nenaplaćenih najamnina, tužitelj ističe da su, zbog toga što je Grad Bruxelles uveo mehanizam kompenzacije iz ugovora iz 1984. kako bi očuvao gospodarsku ravnotežu iz navedenog ugovora, oglasne površine uvrštene u Prilog 10. i zadržane nakon datuma svojeg isteka predviđenog istim prilogom bile obuhvaćene uvjetima utvrđenima u navedenom ugovoru. No, s obzirom na to da ugovorom iz 1984. nije bila predviđena nikakva najamnina, pravo na upotrebu ili naknada, nije bilo izgubljene zarade Grada Bruxellesa u smislu najamnina.

46 U svojim očitovanjima o intervencijskom podnesku tužitelj dodaje da čak i pod pretpostavkom da Grad Bruxelles može od njega potraživati bilo koji iznos za upotrebu svojeg javnog područja, jedini primjenjivi pravni sustav bio je Pravilnik o porezu od 17. listopada 2001. koji uređuje, među ostalim, situaciju s uličnom opremom koja je bez dopuštenja stavljena na javni put u komercijalne svrhe. Stoga, niti jedna oglasna površina uvrštena u Prilog 10. i zadržana nakon datuma svojeg isteka predviđenog istim prilogom nije dala povoda plaćanju najamnine, nego prije plaćanju godišnje naknade za upotrebu javnog područja čiji je iznos zanemariv (223,20 eura po opremi).

47 Komisija i intervenijent osporavaju tužiteljeve argumente.

48 U tom pogledu valja podsjetiti, kao što je to navedeno u točkama 29. i 30. ove presude, na to da je nakon stupanja na snagu ugovora iz 1999. tužitelj mogao postaviti i upotrebljavati uličnu opremu na području Grada Bruxellesa, uključujući onu koja se mogla upotrebljavati u oglašivačke svrhe, samo pod uvjetima koji su predviđeni navedenim ugovorom i prema kojima je morao plaćati najamninu i poreze.

49 No, imajući u vidu sudsku praksu navedenu u točki 22. ove presude, s obzirom na to da je jedan od uvjeta predviđenih u ugovoru iz 1999. bio plaćanje najamnina, Komisija je pravilno zaključila da tužiteljeva upotreba određenih oglasnih površina uvrštenih u Prilog 10. nakon datuma njihova isteka predviđenog istim prilogom, bez plaćanja ikakve najamnine Gradu Bruxellesu, čini prednost putem državnih sredstava u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a.

50 Stoga taj prigovor valja odbiti kao neosnovan.

– *Prigovor u vezi s nenaplaćenim porezima*

51 Što se tiče nenaplaćenih poreza, tužitelj tvrdi da je Komisija netočno utvrdila referentni sustav. U tom pogledu on iznosi više argumenata. Prvo, ističe da uslijed nepostojanja ujednačenog poreznog sustava na državnom području ili čak području Regije glavnog Grada Bruxellesa, porezni pravilnici koje je donio Grad Bruxelles nisu mogli činiti referentni sustav. Prema tome, činjenica da tužitelj nije morao platiti poreze na uličnu opremu upotrebljavanu u oglašivačke svrhe na području Grada Bruxellesa činila bi prednost samo u slučaju da je dokazano da je u svim drugim općinama Belgije u kojima je intervenijent upravljao uličnom opremom u oglašivačke svrhe platio porez na tu opremu utvrđen po istoj stopi i na svu uličnu opremu upotrebljavanu u oglašivačke svrhe. Drugo, tužitelj tvrdi da ugovori iz 1984. i 1999. ne podliježu Pravilniku o porezu od 17. listopada 2001. U tom smislu on ističe dvije presude tribunala de première instance francophone de Bruxelles (Prvostupanjski sud na francuskom jeziku u Bruxellesu, Belgija) od 4. studenoga 2016. koje potvrđuju da nije morao plaćati općinske poreze na oglašavanje u pogledu ugovora iz 1999. Treće, ističe da se načelo promjenjivosti primjenjuje na ugovore iz 1984. i 1999.

52 Komisija i intervenijent osporavaju tužiteljevu argumentaciju.

53 Prvo, u pogledu tužiteljeve argumentacije u vezi s referentnim sustavom primjenjivim na konkretan slučaj, valja istaknuti da se u slučaju da se ona mora protumačiti na način da se odnosi na selektivnost mjere, ona mora odbiti s obzirom na to da se, kad je riječ o pojedinačnoj mjeri kao što je to ona u predmetnom slučaju, selektivnost gospodarske prednosti pretpostavlja (vidjeti u tom smislu presudu od 4. lipnja 2015., Komisija/MOL, C-15/14 P, EU:C:2015:362, t. 60.).

54 U svakom slučaju valja utvrditi da Komisija nije počinila pogrešku u ocjeni kad je kao referentni sustav uzela pravilnike o porezu Grada Bruxellesa jer tijekom predsudskog postupka belgijska tijela nisu osporavala da su ti pravilnici činili referentni porezni sustav u vezi s oporezivanjem upotrebe oglasnih površina na području Grada Bruxellesa.

55 Drugo i suprotno onomu što navodi tužitelj, upotreba određenih oglasnih površina uvrštenih u Prilog 10. nakon datuma njihova isteka predviđenog istim prilogom podlijegala je Pravilniku o porezu od 17. listopada 2001. i neplaćanje poreza značilo je rasterećenje njegova proračuna.

56 Naime, iz relevantnih odredbi pravilnika o porezu Grada Bruxellesa navedenih u pobijanoj odluci proizlazi da je za porezne godine od 2002. do 2006. Pravilnikom o porezu od 17. listopada 2001. uveden porez na privremeno oglašavanje u javnom prostoru i na njemu. Tim je istim pravilnikom bilo predviđeno oslobođenje od poreza za oglase Grada Bruxellesa ili tijela koja je on osnovao, koja financira ili su mu podređena. Grad Bruxelles donio je poslije Pravilnik o porezu od 18. prosinca 2006., kojim je bio predviđen isti porez i isto oslobođenje za poreznu godinu 2007. Od porezne godine 2008. Grad Bruxelles uveo je porez posebno na oglasne površine, na temelju pravilnikâ o porezu od 17. prosinca 2007., 15. prosinca 2008., 9. studenoga 2009., 20. prosinca 2010. i 5. prosinca 2011.

57 Iz pobijane odluke također proizlazi da su u svojim pisanim očitovanjima od 20. lipnja 2016. u odgovoru na pitanja koja je postavila Komisija dopisom od 15. travnja 2016. belgijska tijela navela da je na temelju oslobođenja od poreza za oglase Grada predviđenog Pravilnikom o porezu od 17. listopada 2001. Grad Bruxelles prvotno smatrao da oglasne površine obuhvaćene ugovorom iz 1999. i upotrebljavane u oglašivačke svrhe nisu oporezive s obzirom na to da pripadaju Gradu Bruxellesu. Stoga on nije naplaćivao iznose koji odgovaraju tim porezima za porezne godine 2002. do 2009.

58 Međutim, kao što su to belgijska tijela navela u svojim pisanim očitovanjima od 20. veljače 2017. u odgovoru na dodatna pitanja koja je uputila Komisija 14. veljače 2017., Grad Bruxelles nikada nije sam upotrebljavao uličnu opremu u oglašivačke svrhe i pripada mu samo ulična oprema koja je obuhvaćena ugovorom iz 1999.

59 Usto, belgijska tijela navela su da je Grad Bruxelles naknadno zaključio da oslobođenje od poreza za uličnu opremu upotrebljavanu u oglašivačke svrhe samo zato što pripada Gradu Bruxellesu, a on nije njihov korisnik, može biti nepravedno u odnosu na korisnike drugih oglasnih površina. Odlučio je naplaćivati poreze na uličnu opremu upotrebljavanu u oglašivačke svrhe iz ugovora iz 1999., a prvi su porezi obračunani u 2011. i odnosili su se na poreznu godinu 2009.

60 Sve te okolnosti dokazuju da je oslobođenje od poreza koje je Grad Bruxelles primjenjivao na oglasne površine uvrštene u Prilog 10. i zadržane nakon datuma njihova isteka predviđenog istim prilogom bilo posljedica primjene na te oglasne površine oslobođenja od poreza predviđenog njegovim pravilnicima o porezu za oglase Grada Bruxellesa, iako on nije bio ni korisnik ni vlasnik navedenih površina.

61 Slijedom navedenog, Komisija je pravilno zaključila da su se pravilnici o porezu koje je Grad Bruxelles donio od 2001. morali primjenjivati na oglasne površine uvrštene u Prilog 10. i zadržane na mjestu nakon datuma njihova isteka i da je oslobođenje koje je Grad Bruxelles primjenjivao prije porezne godine 2009. bilo odstupanje od referentnog sustava koje je uključivalo prednost putem državnih sredstava koju je dodijelio Grad Bruxelles.

62 Naime, kao što su to belgijska tijela sama navela, iako je zapravo moglo biti opravdano osloboditi od poreza uličnu opremu koju je u oglašivačke svrhe upotrebljavao Grad Bruxelles za svoje vlastite potrebe ili potrebe tijela koja je osnovao, koja financira ili su mu podređena, takvo oslobođenje nije bilo primjenjivo kad je u te iste svrhe navedenu uličnu opremu upotrebljavala treća osoba, a osobito trgovačko društvo koje posluje u sektoru vanjskog oglašavanja.

63 U pogledu dviju presuda od 4. studenoga 2016. koje je donio tribunal de première instance francophone de Bruxelles (Prvostupanjski sud na francuskom jeziku u Bruxellesu) i kojima je potvrđeno da tužitelj nije morao plaćati općinske poreze na oglašavanje u pogledu ugovora iz 1999., valja utvrditi da one nisu relevantne što se tiče kvalifikacije državnom potporom upotrebe određenih oglasnih površina uvrštenih u Prilog 10. nakon datuma njihova isteka predviđenog istim prilogom. Naime, kao što je to navedeno u točki 24. ove presude, u pogledu kvalifikacije državne mjere kao državne potpore, članak 107. UFEU-a ne pravi razliku ovisno o razlozima ili ciljevima državnih mjera, nego ih definira ovisno o njihovim učincima. Osim toga, već je odlučeno da mjera kojom javne vlasti određenim poduzećima priznaju oslobođenje od plaćanja poreza i koja, iako ne uključuje prijenos državnih sredstava, stavlja korisnike u povoljniju financijsku situaciju od ostalih poreznih obveznika čini državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a (vidjeti presudu od 11. rujna 2014., Grčka/Komisija, T-425/11, EU:T:2014:768, t. 40. i navedenu sudsku praksu).

64 Treće, u pogledu tužiteljevih argumenata o promjenjivosti ugovora iz 1984. i 1999. u slučaju primjene poreza, valja utvrditi, kao što to Komisija pravilno navodi, da se na temelju načela promjenjivosti ne može Gradu Bruxellesu naložiti da revidira ugovor iz 1984. Taj ugovor izričito predviđa u svojem članku 7.2 da je u slučaju izmjene uvjeta upotrebe, uključujući nove porezne mjere, na tužitelju da zahtijeva reviziju uvjeta utvrđenih ugovorom, a ne na Gradu Bruxellesu da po službenoj dužnosti provede takvu reviziju. Tužitelj nije podnio dokaz da je zatražio reviziju ugovora iz 1984.

65 S obzirom na sve prethodno navedeno, valja zaključiti da Komisija nije počinila pogrešku u ocjeni kad je zaključila da je tužitelj ostvario uštedu u smislu najamnina i poreza koja čini prednost. Drugi dio prvog tužbenog razloga valja, dakle, odbiti kao neosnovan.

Treći dio, prema kojem ugovori iz 1984. i 1999. nisu „isključivo komercijalni" i u konkretnom su slučaju bili ispunjeni uvjeti iz sudske prakse proizišle iz presude od 24. srpnja 2003., Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415)

66 U okviru trećeg dijela prvog tužbenog razloga tužitelj tvrdi da u ovom slučaju ugovori iz 1984. i 1999. nisu „isključivo komercijalni" i da mehanizam kompenzacije iz ugovora iz 1984. ispunjava četiri uvjeta iz sudske prakse proizišle iz presude od 24. srpnja 2003., Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415). Tako tužitelj tvrdi da je bio zadužen za zadaće pružanja javne usluge koje su jasno određene, da su parametri izračuna navedenog mehanizma kompenzacije bili prethodno objektivno i transparentno utvrđeni, da je kompenzacija bila ograničena na ono što je bilo nužno za pokrivanje troškova povezanih s ispunjenjem obveza pružanja javne usluge i da su mu ugovori iz 1984. i 1999. bili dodijeljeni na temelju otvorenih, transparentnih i nediskriminatornih postupaka nadmetanja.

67 Komisija i intervenijent osporavaju tužiteljevu argumentaciju.

68 Uvodno valja utvrditi da s obzirom na to da se pobijana odluka tiče samo zadržavanja određenih oglasnih površina uvrštenih u Prilog 10. nakon datuma njihova isteka predviđenog istim prilogom, analiza uvjeta utvrđenih u sudskoj praksi proizišloj iz presude od 24. srpnja 2003., Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415) odnosi se samo na navedeno zadržavanje zbog čega je tužiteljeva argumentacija o ugovoru iz 1999. bespredmetna.

69 U pogledu uvjeta utvrđenih u sudskoj praksi proizišloj iz presude od 24. srpnja 2003., Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), valja podsjetiti na to da prema toj sudskoj praksi člankom 107. stavkom 1. UFEU-a nije obuhvaćena državna intervencija koja se smatra naknadom u smislu protučinidbe za usluge koje su obavili poduzetnici koji su korisnici radi izvršavanja obveza pružanja javne usluge, pri čemu poduzetnici u praksi nemaju financijsku korist te navedena intervencija stoga ne dovodi do toga da se ti poduzetnici stavljaju u povoljniji tržišni položaj u odnosu na konkurentske poduzetnike.

70 Međutim, kako bi se u konkretnom slučaju moglo izbjeći to da se takva naknada okvalificira kao državna potpora, sljedeća četiri uvjeta moraju biti kumulativno ispunjena:

– prvo, poduzetniku korisniku potpore stvarno je bilo povjereno izvršavanje obveza pružanja javne usluge i te su obveze bile jasno definirane;

– drugo, parametri na temelju kojih se izračunava iznos naknade bili su prethodno utvrđeni, na objektivan i transparentan način;

– treće, naknada ne prekoračuje ono što je nužno za pokrivanje cjelokupnih ili dijela troškova nastalih zbog izvršavanja obveza pružanja javne usluge uzimajući u obzir s time povezane prihode i razumnu dobit ostvarenu izvršavanjem tih obveza;

– četvrto, kad izbor poduzetnika kojem je povjereno izvršavanje obveza pružanja javne usluge nije proveden u okviru postupka javne nabave, visina nužne naknade određena je na temelju analize troškova koji bi pri izvršavanju tih obveza nastali prosječnom poduzetniku, kojim se dobro upravlja i ima odgovarajuća prijevozna sredstva kako bi mogao ispuniti zahtjeve potrebne za pružanje javne usluge, uzimajući u obzir s tim povezane prihode i razumnu dobit ostvarenu izvršavanjem tih obveza.

71 Iz sudske prakse proizišle iz presude od 24. srpnja 2003., Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), slijedi da je cilj prvog uvjeta zapravo utvrditi je li, kao prvo, poduzetniku korisniku stvarno bilo povjereno izvršavanje obveza pružanja javne usluge i, kao drugo, jesu li te obveze bile jasno definirane u nacionalnom pravu. Cilj tog uvjeta je transparentnost i pravna sigurnost koja zahtijeva to da su ispunjeni minimalni uvjeti u vezi s postojanjem jednog ili više akata tijela javne vlasti u kojima su na dovoljno precizan način određeni u najmanju ruku priroda, trajanje i doseg obveza pružanja javne usluge koje terete poduzetnike zadužene za njihovo izvršavanje (presuda od 20. prosinca 2017., Comunidad Autónoma del País Vasco i dr./Komisija, C-66/16 P do C-69/16 P, EU:C:2017:999, t. 72. i 73.).

72 U konkretnom slučaju valja, kao prvo, primijetiti da ni iz jednog dokumenta koji je tužitelj podnio ne proizlazi da su kao uslugu od općeg gospodarskog interesa belgijska tijela definirala postavljanje i upotrebu ulične opreme poput one koja je predmet ugovora iz 1984. Kao drugo i kao što to proizlazi iz analize provedene u točkama 31. do 33. ove presude, tužitelj se nije mogao pozvati na izričito dopuštenje Grada Bruxellesa radi zadržavanja i upotrebe određenih oglasnih površina uvrštenih u Prilog 10. nakon datuma njihova isteka. Slijedom navedenog, valja naglasiti da ne postoji nikakav akt tijela javne vlasti koji bi tužitelja ovlastio da provede uklanjanje određenih oglasnih površina ulične opreme u okviru ispunjavanja obveze pružanja javne usluge.

73 S obzirom na prethodno navedeno valja utvrditi da Komisija nije počinila pogrešku u ocjeni kad je zaključila da je ugovor iz 1984. bio isključivo komercijalan ugovor, tako da prvi uvjet iz sudske prakse proizišle iz presude od 24. srpnja 2003., Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), nije bio ispunjen.

74 Prema ustaljenoj sudskoj praksi, četiri uvjeta iz sudske prakse proizišle iz presude od 24. srpnja 2003., Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415) moraju se kumulativno ispuniti kako bi se moglo izbjeći to da se naknada za određene obveze pružanja javne usluge okvalificira kao državna potpora (vidjeti u tom smislu presudu od 1. ožujka 2017., Francuska/Komisija, T-366/13, neobjavljenu, EU:T:2017:135, t. 79. i navedenu sudsku praksu). Iz toga proizlazi da je činjenica da jedan od njih nije ispunjen dovoljna za zaključak da prednost postoji i, dakle, da se predmetna naknada okvalificira kao državna potpora (presuda od 11. srpnja 2018., Buonotourist/Komisija, T-185/15, neobjavljena, EU:T:2018:430, t. 132.).

75 Iz svega prethodno navedenog proizlazi da treći dio prvog tužbenog razloga valja odbiti.

76 S obzirom na te okolnosti valja zaključiti da Komisija nije počinila pogrešku u ocjeni time što je smatrala da zadržavanje i upotreba određenih oglasnih površina uvrštenih u Prilog 10. nakon datuma njihova isteka predviđenog istim prilogom čine prednost i da prvi tužbeni razlog nije osnovan.

Drugi tužbeni razlog, prema kojem je hipotetska državna potpora bila spojiva s unutarnjim tržištem na temelju Komunikacije Komisije o okviru Europske unije za državne potpore u obliku naknade za pružanje javnih usluga i Odluke 2012/21

77 Tužitelj ističe da je Komisija počinila pogrešku koja se tiče prava i pogrešku u ocjeni jer je, čak i pod pretpostavkom da se mehanizam kompenzacije iz ugovora iz 1984. mogao okvalificirati kao državna potpora, morala s obzirom na svoje široke istražne ovlasti poštovati puni učinak članka 106. stavka 2. UFEU-a.

78 Komisija i intervenijent osporavaju tužiteljevu argumentaciju.

79 Uvodno valja utvrditi da u okviru svojeg drugog tužbenog razloga tužitelj nastoji osporiti Komisijinu analizu o spojivosti potpore. Tvrdi da je, suprotno onomu što je navedeno u uvodnoj izjavi 126. pobijane odluke, Komisija morala po službenoj dužnosti ispitati primjenjivost članka 106. stavka 2. UFEU-a na predmetnu mjeru te da je, s obzirom na to da ona to nije učinila, počinila pogrešku koja se tiče prava i pogrešku u ocjeni.

80 U tom pogledu valja utvrditi da su u pogledu ispitivanja spojivosti državne potpore s unutarnjim tržištem dotična država članica i zainteresirane stranke slobodne osporavati Komisijino privremeno rasuđivanje u tom pogledu tijekom službenog istražnog postupka. Država članica i, u manjoj mjeri, zainteresirane stranke u načelu su u boljem položaju da utvrde postojanje cilja u općem interesu koji se nastojao postići prilikom donošenja predmetne mjere i na temelju kojeg se ta mjera može proglasiti u potpunosti ili djelomično spojivom (vidjeti u tom smislu presudu od 30. travnja 2019., UPF/Komisija, T-747/17, EU:T:2019:271, t. 128.).

81 Slijedom navedenog, budući da, kao što je to utvrđeno u uvodnoj izjavi 126. pobijane odluke, belgijska tijela nisu ni u jednom trenutku tijekom istražnog postupka pred Komisijom iznijela argument kojim bi dokazala da se jedno od odstupanja predviđenih u članku 106. stavku 2. UFEU-a primjenjuje u ovom slučaju, tužitelj ne može Komisiji predbacivati da nije po službenoj dužnosti ispitala spojivost mehanizma kompenzacije iz ugovora iz 1984. s navedenim člankom.

82 Prema tome valja zaključiti da je Komisija pravilno smatrala da se iznimka predviđena u članku 106. stavku 2. UFEU-a ne može istaknuti. Drugi tužbeni razlog valja, dakle, odbiti kao neosnovan.

Treći tužbeni razlog, prema kojem je Komisija povrijedila obvezu obrazlaganja u pogledu procjene iznosa koji treba vratiti

Prvi dio, prema kojem Komisija ne odgovara u dovoljnoj mjeri na elemente koje su stranke istaknule, prejudicira iznos potpore koji treba vratiti u svojem priopćenju za medije i krši svoja unutarnja postupovna pravila

83 U okviru prvog dijela trećeg tužbenog razloga tužitelj tvrdi da je Komisija povrijedila svoju obvezu obrazlaganja jer je iznos potpore koji treba vratiti procijenila na oko dva milijuna eura, što je odgovaralo iznosu koji je naveo intervenijent, unatoč činjenici da je dokazao, kao i belgijska tijela, da procjene intervenijenta nisu bile točne. Osim toga, Komisija je prejudicirala iznos potpore koji treba vratiti u svojem priopćenju za medije od 24. lipnja 2019. a da se, međutim, taj iznos nije nalazio u pobijanoj odluci. Tužitelj drži da je Komisija morala obrazložiti svoj odabir da slijedi prijedlog intervenijenta. Budući da ona to nije učinila, to je dovelo do nedostatka u obrazloženju pobijane odluke i odstupanja od njezina vlastita priručnika za postupke u području državnih potpora u kojem je navedeno da zahtjev obrazlaganja mora biti stroži u pogledu točaka oko kojih se stranke ne slažu.

84 Komisija i intervenijent osporavaju tužiteljevu argumentaciju.

85 Valja utvrditi da se tužiteljevi navodi u vezi s činjenicom da je iznos potpore koji treba vratiti Komisija procijenila na iznos od oko dva milijuna eura preuzevši tu procjenu koju je iznio intervenijent zasnivaju na pogrešnom tumačenju pobijane odluke.

86 Tako iz pobijane odluke jasno proizlazi da je navod o iznosu od dva milijuna eura bio uvršten u okvir prikaza procjena potpore za povrat koje su iznijeli intervenijent i belgijska tijela, a ne kao Komisijin razlog u potporu njezinoj procjeni navedenog iznosa.

87 Osim toga, iz tumačenja pobijane odluke nedvojbeno proizlazi da Komisija nije kvantificirala potporu koju treba vratiti, nego je pravilno utvrdila metodu za izračun njezina iznosa. Naime, u tom je pogledu navela da se izračun mora izraditi za svaku oglasnu površinu uvrštenu u Prilog 10. i zadržanu poslije 15. rujna 2001. na mjestu nakon datuma njezina isteka, uzimajući kao referencu dugovane najamnine na temelju ugovora iz 1999. i poreze koji se općenito primjenjuju na oglasne površine između datuma isteka početno predviđenog u Prilogu 10. (ako je taj datum nakon 15. rujna 2001.) ili 15. rujna 2001. (ako je datum bio prije 15. rujna 2001.) i datuma kad su oglasne površine stvarno bile uklonjene a da nije uzela u obzir mehanizam kompenzacije iz ugovora iz 1984.

88 S obzirom na prethodno navedeno, valja utvrditi da je neosnovana tužiteljeva argumentacija prema kojoj je Komisija preuzela iznos potpore koji je iznio intervenijent a da nije obrazložila svoj odabir da slijedi njegov prijedlog.

89 Stoga prvi dio trećeg tužbenog razloga valja odbiti kao neosnovan.

Drugi dio, prema kojem je kvantifikacija iznosa kao hipotetske državne potpore bila nemoguća i činila je prepreku njezinu povratu

90 U okviru drugog dijela trećeg tužbenog razloga tužitelj osporava Komisijinu analizu u uvodnim izjavama 52., 119., 137. i 144. pobijane odluke. Prvo, ističe da je Komisija otklonila procjene koje su dala belgijska tijela i prihvatila iznos potpore koji je predložio intervenijent. Drugo, tužitelj navodi da je u svakom slučaju nemoguće u praksi kvantificirati prednost kojom se koristio jer u skladu s financijskom strukturom ugovora iz 1984. kojim su uređene oglasne površine uvrštene u Prilog 10. on nije predviđao nikakvu najamninu, pravo na upotrebu ili naknadu te se primjenjivao na oglasne površine uvrštene u Prilog 10. i zadržane na mjestu nakon datuma svojeg isteka. Treće, on navodi da čak i ako se zaključi da je kompenzacija između oglasnih površina uklonjenih prije datuma njihova isteka predviđenog u Prilogu 10. i oglasnih površina zadržanih nakon datuma njihova isteka mogla dovesti do neravnoteže, a što nije bio slučaj, Komisija nije mogla zahtijevati povrat prednosti koja iz toga proizlazi jer u skladu s člankom 16. stavkom 1. Uredbe Vijeća (EU) 2015/1589 od 13. srpnja 2015. o utvrđivanju detaljnih pravila primjene članka 108. UFEU-a (SL 2015., L 248, str. 9. i ispravak SL 2017., L 186, str. 17.) poštovanje prava obrane Grada Bruxellesa može, uslijed nemogućnosti davanja razumne procjene navodne prednosti, činiti prepreku njezinu povratu.

91 U tom pogledu tužitelj u replici dodaje da nedostatak u obrazloženju pobijane odluke istaknut u tužbi njega samog lišava mogućnosti da precizno osporava pravna i činjenična pitanja na kojima se temelji procjena iznosa potpore. Tužitelj smatra da nemogućnost procjene iznosa hipotetske prednosti kojom se koristio, zajedno s navedenim nedostatkom u obrazloženju pobijane odluke, dovodi do povrede njegovih prava obrane i sprečava nadzor zakonitosti koji provodi sud.

92 Komisija i intervenijent osporavaju tužiteljevu argumentaciju. U tom okviru Komisija u odgovoru na repliku ističe nedopuštenost prigovora koji je povezan s povredom tužiteljevih prava obrane i iznesen je u replici, i to zbog toga što je u stadiju tužbe smatrao da je Grad Bruxelles pretrpio tu povredu. Komisija drži da taj novi tužbeni razlog valja odbaciti kao nedopušten u skladu s člankom 84. stavkom 1. Poslovnika Općeg suda.

93 Što se tiče tužiteljeva argumenta prema kojem je Komisija otklonila procjene koje su dala belgijska tijela i prihvatila iznos potpore koji je predložio intervenijent, s jedne strane, valja podsjetiti na to da je u točkama 87. i 88. ove presude utvrđeno to da Komisija nije kvantificirala potporu koju treba vratiti, nego je pravilno utvrdila metodu za izračun njezina iznosa a da nije preuzela iznos potpore koji je iznio intervenijent. S druge strane, valja utvrditi da je Komisija objasnila razloge zbog kojih je prema njezinu mišljenju prednost kojom se koristio tužitelj bila viša od one koju su procijenila belgijska tijela. Tako je Komisija navela da je smatrala da je procjena navedene prednosti na iznos od 200 000 eura koju su ta tijela iznijela neosnovana jer je bila izračunana pogrešno uzimajući u obzir mehanizam kompenzacije iz ugovora iz 1984.

94 U pogledu navodne nemogućnosti kvantificiranja prednosti kojom se tužitelj koristio i navodne povrede prava obrane koja iz toga proizlazi, valja uvodno navesti da se tužiteljev argument temelji na povredi obveze obrazlaganja koja je predviđena kao pravo obrane u članku 41. stavku 1. točki (c) Povelje Europske unije o temeljnim pravima. Što se tiče tužbenog razloga koji se odnosi na javni poredak, on se može istaknuti u stadiju replike (vidjeti u tom smislu presudu od 20. srpnja 2017., Badica i Kardiam/Vijeće, T-619/15, EU:T:2017:532, t. 42.).

95 Potom valja utvrditi da se tužiteljevi argumenti koji se odnose na navodnu nemogućnost kvantificiranja prednosti kojom se koristio i navodnu povredu njegovih prava obrane i prava obrane Grada Bruxellesa zasnivaju na pogrešnoj pretpostavci. Naime, tužitelj smatra, u biti, da jedina prednost koja se možda može uzeti u obzir jest ona koja proizlazi iz neravnoteže između broja oglasnih površina koje su uvrštene u Prilog 10. i prijevremeno uklonjene prije datuma svojeg isteka te broja oglasnih površina koje su zadržane uz naknadu nakon datuma svojeg isteka predviđenog u Prilogu 10. On smatra da zadržavanje određenih oglasnih površina uvrštenih u Prilog 10. čini prednost samo ako bi navedeno zadržavanje prekoračilo ono što se nadoknadilo mehanizmom kompenzacije iz ugovora iz 1984. Ta pretpostavka, koju su belgijska tijela inače iznijela u okviru predsudskog postupka i koju je Komisija odbila, nije međutim točna. Naime, kao što je to navedeno u točkama 25. do 42. ove presude, tužiteljevo zadržavanje i upotreba određenih oglasnih površina uvrštenih u Prilog 10. nakon datuma njihova isteka predviđenog istim prilogom čini gospodarsku prednost u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a. Stoga, kao što to Komisija pravilno navodi u pobijanoj odluci, izračun se morao izraditi za svaku oglasnu površinu uvrštenu u Prilog 10. i zadržanu poslije 15. rujna 2001. nakon datuma njezina isteka predviđenog istim prilogom, uzimajući kao referencu dugovane najamnine na temelju ugovora iz 1999. i poreze koji se općenito primjenjuju na oglasne površine između datuma isteka početno predviđenog u Prilogu 10. (ako je taj datum nakon 15. rujna 2001.) ili 15. rujna 2001. (ako je datum isteka početno predviđen u Prilogu 10. bio prije 15. rujna 2001.) i datuma kad su oglasne površine stvarno bile uklonjene, bez uzimanja u obzir mehanizma kompenzacije iz ugovora iz 1984.

96 U pogledu te metodologije izračuna utvrđene u pobijanoj odluci valja pojasniti da se prema ustaljenoj sudskoj praksi od Komisije, kad naloži povrat potpore za koju je utvrđeno da je nespojiva s unutarnjim tržištem, ne traži da odredi njezin točan iznos. Dovoljno je da odluka Komisije sadržava naznake na temelju kojih osoba kojoj je odluka upućena može sama bez pretjeranih teškoća utvrditi taj iznos (vidjeti presudu od 13. veljače 2014., Mediaset, C-69/13, EU:C:2014:71, t. 21. i navedenu sudsku praksu). Dovoljno je, dakle, prema sudskoj praksi da Komisija pruži metodu izračuna koja je dovoljno pouzdana za utvrđivanje iznosa potpore koji treba vratiti (vidjeti u tom smislu presudu od 18. listopada 2007., Komisija/Francuska, C-441/06, EU:C:2007:616, t. 41.), a što je ovdje slučaj.

97 S obzirom na prethodno navedeno, drugi dio trećeg tužbenog razloga i, stoga, treći tužbeni razlog valja odbiti kao neosnovane.

Četvrti tužbeni razlog, prema kojem je državna potpora utvrđena u pobijanoj odluci u svakom slučaju zastarjela

98 U okviru četvrtog tužbenog razloga tužitelj osporava uvodne izjave 66. i 67. pobijane odluke tvrdeći da polazište za izračun dodjele potpore u ovom slučaju nije datum na koji je istekla svaka oglasna površina koja je uvrštena u Prilog 10. i zadržana nakon datuma isteka predviđenog istim prilogom, nego datum odluke o izvršenju kompenzacije povodom prijevremenog uklanjanja određenih oglasnih površina na zahtjev Grada Bruxellesa. Tužitelj smatra da s obzirom na to da je mehanizam kompenzacije iz ugovora iz 1984. već bio uspostavljen od 31. srpnja 2000., neovisno o utvrđenom datumu odluke o primjeni tog mehanizma, on je prethodio datumu 15. rujna 2001. Povrat bilo koje potpore stoga je zastario s obzirom na to da je prvi Komisijin zahtjev za pružanje informacija belgijskim tijelima upućen 15. rujna 2011.

99 Komisija i intervenijent osporavaju tužiteljevu argumentaciju.

100 U skladu s člankom 17. stavkom 1. Uredbe 2015/1589 ovlasti Komisije u vezi s povratom potpore podliježu roku zastare od deset godina. Članak 17. stavak 2. iste uredbe određuje da rok zastare počinje danom kad je nezakonita potpora dodijeljena korisniku, bilo kao pojedinačna potpora ili u okviru programa potpora, te da se rok zastare prekida bilo kojom radnjom koju Komisija ili neka država članica, djelujući na zahtjev Komisije, poduzme u vezi s nezakonitom potporom.

101 Prema sudskoj praksi, utvrđivanje datuma dodjele potpore o kojoj je riječ može varirati ovisno o njezinoj prirodi, tako da u slučaju višegodišnjeg programa koji uključuje plaćanja ili druge financijske pogodnosti koje se periodično dodjeljuju može postojati znatan vremenski razmak između datuma donošenja akta koji čini pravnu osnovu potpore i datuma njezine stvarne dodjele predmetnim poduzetnicima. U takvom slučaju, u svrhu izračuna roka zastare, mora se smatrati da je potpora bila dodijeljena korisniku jedino na datum na koji ju je on doista primio (presuda od 8. prosinca 2011., France Télécom/Komisija, C-81/10 P, EU:C:2011:811, t. 82.).

102 U ovom slučaju valja utvrditi da državna mjera koju Komisija smatra državnom potporom jest okolnost da je bez plaćanja najamnina i poreza tužitelj zadržao i upotrebljavao određene oglasne površine uvrštene u Prilog 10. između datuma isteka predviđenog istim prilogom i datuma na koji je stvarno došlo do uklanjanja.

103 S obzirom na to obilježje predmetne potpore, valja utvrditi da neovisno o datumu na koji je prije 31. srpnja 2000. bila donesena odluka o navodnom mehanizmu kompenzacije iz ugovora iz 1984., datum od kojeg se tužitelj stvarno koristio prednošću koja se sastoji od neplaćanja najamnina i poreza za oglasne površine koje su uvrštene u Prilog 10. i zadržane nakon datuma svojeg isteka predviđenog istim prilogom jest upravo datum na koji su se te oglasne površine morale ukloniti. Slijedom navedenog, taj datum jest datum na koji je potpora bila dodijeljena tužitelju u smislu članka 17. stavka 2. Uredbe 2015/1589 i, dakle, datum od kojeg je počeo teći rok zastare.

104 Usto valja utvrditi da u konkretnom slučaju potpora uključuje pogodnosti koje se dodjeljuju periodično jer su se porezi i najamnine za oglasne površine koje su uvrštene u Prilog 10. te su se zadržale i upotrebljavale nakon datuma njihova isteka predviđenog istim prilogom dugovali periodično do datuma njihova konačnog uklanjanja.

105 Naposljetku, budući da je Komisijin prvi zahtjev za pružanje informacija belgijskim tijelima upućen 15. rujna 2011., bilo koja potpora koja je možda dodijeljena tužitelju prije 15. rujna 2001. u svakom bi slučaju bila zastarjela.

106 Slijedom toga točna je metodologija za izračun iznosa potpore koju je Komisija utvrdila i prema kojoj se izračun mora izraditi za svaku oglasnu površinu uvrštenu u Prilog 10. i zadržanu poslije 15. rujna 2001. nakon datuma svojeg isteka predviđenog istim prilogom, uzimajući kao referencu dugovane najamnine na temelju ugovora iz 1999. i poreze koji se općenito primjenjuju na oglasne površine između datuma isteka početno predviđenog u Prilogu 10. (ako je taj datum nakon 15. rujna 2001.) ili 15. rujna 2001. (ako je datum bio prije 15. rujna 2001.) i datuma kad su oglasne površine stvarno bile uklonjene, bez uzimanja u obzir mehanizma kompenzacije iz ugovora iz 1984.

107 Iz toga slijedi da, suprotno onomu što tvrdi tužitelj, pobijana odluka nije zahvaćena nezakonitošću u dijelu u kojem je Komisija smatrala da državna potpora koju je utvrdila nije zastarjela.

108 S obzirom na prethodno navedeno, valja odbiti četvrti tužbeni razlog, a time i tužbu u cijelosti.

Troškovi

109 U skladu s člankom 134. stavkom 1. Poslovnika, stranka koja ne uspije u postupku dužna je, na zahtjev protivne stranke, snositi troškove.

110 Budući da tužitelj nije uspio u postupku, valja mu naložiti snošenje vlastitih troškova i Komisijinih troškova, u skladu s njezinim zahtjevom. Budući da intervenijent nije zahtijevao da se tužitelju naloži snošenje troškova, on će, slijedom toga, snositi vlastite troškove.

Slijedom navedenog,

OPĆI SUD (prvo vijeće),

proglašava i presuđuje:

1. **Tužba se odbija.**

2. **Društvu JCDecaux Street Furniture Belgium nalaže se snošenje vlastitih troškova kao i troškova Europske komisije.**

3. **Društvo Clear Channel Belgium snosit će vlastite troškove.**

Kanninen Jaeger Stancu

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourgu 7. rujna 2022.

Potpisi